

3. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану : Закон України від 08.07.2022 № 2381-IX // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2381-20>.

4. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

5. Щодо особливостей застосування законодавства у сфері запобігання корупції в умовах воєнного стану (подання декларації, повідомлення про суттєві зміни в майновому стані, повідомлення про відкриття валютного рахунку в установі банку-нерезидента) // Донецька обласна державна адміністрація : офіц. сайт. URL: https://dn.gov.ua/storage/app/sites/1/NewsODA2022/II_kvartal/21.04/pamytki-1.docx.

Одержано: 01.10.2022

Михайло Юрійович БУРДІН,

*проректор Харківського національного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор*

АНТИКОРУПЦІЙНІ ЗАХОДИ В ЗАКОНОДАВСТВІ ПРО НАРОДНУ ПОЛІЦІЮ КНР

Важливою складовою вітчизняної правової політики є невинна боротьба з корупцією. Вона обумовлює всебічне й об'єктивне вивчення досвіду в цій галузі в різних країнах світу. Враховуючи особливості культурних, правових, економічних, політичних традицій, зарубіжні практики боротьби з корупцією не можуть бути автоматично екстрапольовані в реалії України. Проте вони мають бути відомими у вітчизняному фаховому середовищі. Також варто пам'ятати, що будь-яке поліцейське законодавство, незалежно від країни його походження, завжди містить значну кількість дискреційних повноважень поліцейського. В цьому контексті антикорупційні заходи – важлива умова контролю суспільства над законністю дій поліцейського, запораука довіри громадян до системи правоохоронних органів у цілому.

Аналіз нормативного опосередкування антикорупційних заходів у законодавстві про народну поліцію КНР має вагомий пізнавальний та утилітарний інтерес, адже практично є невивченим у межах вітчизняних юридичних шкіл. До того ж в умовах глобалізації, коли стабільним є тренд до конвергенції навіть абсолютно різних за природою правових систем, є можливість розглянути його крізь призму українських правових уявлень про деякі аспекти боротьби з корупцією в КНР.

Насамперед необхідно зауважити, що у КНР переважна частина санкцій за корупційні злочини зосереджена у Кримінальному кодексі (глави 8 та 9 Особливої частини) [1, с. 117]. Разом із тим розслідування злочинів

корупційної спрямованості не базується не презумпції невинуватості відносно обвинуваченої особи. Крім того, враховуючи домінуючу роль комуністичної партії в суспільному житті Китаю, слід зауважити про не характерні для України та країн ЄС юридичні практики боротьби з корупцією. Це виявляється в тому, що серед китайських джерел права, де містяться антикорупційні приписи, вагому роль займають партійні документи Комуністичної партії Китаю (далі – КПК) [1, с. 117]. Невипадково, що основним суб'єктом боротьби з корупцією є Центральна комісія КПК із перевірки дисципліни (中国共产党中央纪律检查委员会) [1, с. 117]. У свою чергу, основний масив антикорупційних приписів міститься в Законі КНР «Про державних службовців» від 27 квітня 2005 р. (中华人民共和国公务员法) [2].

Звертаючись безпосередньо до аналізу антикорупційних заходів стосовно поліцейських, наведених у Законі КНР «Про народну поліцію» від 28 лютого 1995 р. № 40, одразу необхідно зауважити, що вони розпорошені в різних нормах та статтях цього акта, що дещо ускладнює їх аналіз і систематизацію. Задля більш повного їх розуміння варто звернути увагу, що відповідно до ч. 2 ст. 2 Закону КНР «Про народну поліцію» народна поліція складається з поліцейських, які працюють в органах громадської безпеки, органах державної безпеки, тюрмах та органах, що займаються питаннями трудового перевиховання, а також поліцейських, які працюють у народних судах та народній прокуратурі [3]. Зважаючи на таку розгалуженість діяльності народної поліції, слід відмітити, що в Законі КНР «Про народну поліцію», як, до речі, і в Законі України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. № 580-VIII, серед завдань поліції (ст. 2) [4] не передбачено ніяких форм протидії корупції. Отже, як до переліку завдань народної поліції (ч. 1 ст. 2 Закону КНР «Про народну поліцію»), так і до функцій службовців народної поліції (ч. 1 ст. 6 Закону КНР «Про народну поліцію») боротьба з корупцією не належить [3].

У контексті питання про антикорупційні заходи щодо поліцейських необхідно зазначити, що ч. 1 ст. 20 Закону КНР «Про народну поліцію» встановлює, що службовці народної поліції завжди мають бути неупередженими [3]. Це є пріоритетним обов'язком кожного поліцейського у КНР. Також Закон КНР «Про народну поліцію» чітко перераховує перелік дій поліцейського, які йому за будь-яких обставин забороняється вчиняти. Окремі з них, якщо їх аналізувати в контексті українського антикорупційного законодавства, без перебільшення слід вважати антикорупційними заходами. Так, відповідно до п. 9 ст. 22 вказаного Закону службовці народної поліції не можуть відвідувати обіди та отримувати подарунки від зацікавлених осіб або їх агентів [3]. Разом із цим службовцям народної поліції заборонено займатися комерційною діяльністю або працювати на будь-яку організацію чи окрему особу [3].

Важливі антикорупційні заходи щодо службовців поліції запроваджені у главі VI Закону КНР «Про народну поліцію». Зокрема, під час виконання своїх обов'язків представник народної поліції свідомо надає контроль над своїми діями суспільству та громадянам. Положення та правила, складені органами поліції, які прямо торкаються інтересів населення, піддаються широкому розголосу [3].

Закон КНР «Про народну поліцію» окремо регламентує дії поліцейського у випадку, який із позицій українського антикорупційного законодавства слід розглядати як «реальний конфлікт інтересів»¹. Разом із тим у китайському законі жодної подібної термінології не запроваджено. Лише в казуальний спосіб перераховуються дії поліцейського та вказується юридичний наслідок долання «конфлікту інтересів». Таким чином, відповідно до ст. 45 Закону КНР «Про народну поліцію», займаючись питаннями громадської безпеки, поліцейський має відсторонитися від справи за наявності будь-якої з нижче наведених обставин [3]. Зацікавлені особи, їхні офіційні агенти можуть вимагати відсторонення поліцейського, якщо: сам поліцейський або його близький родич є однією зі сторін у справі; він або його родичи мають свій власний інтерес у справі; поліцейський має будь-які інші стосунки з однією зі сторін у справі, що може впливати на його неупереджене ставлення до справи. Рішення щодо усунення від справи має прийматися відповідним органом державної безпеки [3].

Завершуючи аналіз антикорупційних заходів у законодавстві про народну поліцію КНР, маємо констатувати, що Закон КНР «Про народну поліцію» від 28 лютого 1995 р. № 40 не є ключовим антикорупційним актом у правовій системі Китаю. В ньому містяться лише деякі положення, спрямовані на подолання корупції тільки в народній поліції Китаю.

Список бібліографічних посилань

1. 法治与反腐败 (Rule of Law and Anti-corruption). 莫纪宏主编. 北京 : 中国政法大学出版社, 2015 (Цзихун М. Верховенство закону та боротьба з корупцією : монографія. Пекін : Акад. суспільних наук Китаю, 2015. 196 с.).

2. 中华人民共和国公务员法 (Про державних службовців Китайської Народної Республіки : Закон КНР від 27.04.2005). URL: http://www.gov.cn/guowuyuan/2018-12/30/content_5353490.htm.

3. People's Police Law of the People's Republic of China (Adopted at the 12th Meeting of the Standing Committee of the Eighth National People's Congress on February 28, 1995 and promulgated by Order No. 40 of the President of the People's Republic of China on

¹ УВ межах вітчизняної правової системи реальний конфлікт інтересів розглядається як суперечність між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, або на вчинення чи невчинення дій під час виконання зазначених повноважень (ч. 1 ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII).

February 28, 1995) // International Labour Organization : сайт. URL: <https://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/92664/108061/F-1334361595/CHN92664%20Eng.pdf>.

4. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

5. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.

Одержано: 02.10.2022

Сергій Миколайович БОРТНИК,

*проректор Харківського національного університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент*

ДО ПРОБЛЕМИ ІСНУВАННЯ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ У НОРМАХ ЗАКОНОПРОЄКТУ ПРО БЕЗПЕКУ ТА ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ НА РОБОТІ

Сьогодні з огляду на зобов'язання України в рамках Угоди про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами – з іншого щодо імплементації норм Європейського Союзу, а також певну застарілість окремих норм національного законодавства у сфері охорони праці існує об'єктивна необхідність у вдосконаленні відповідного національного законодавства на основі європейських принципів.

Кабінетом Міністрів України у межах вищезазначеного у 2022 р. підготовлено проєкт Закону України «Про безпеку та здоров'я працівників на роботі» (далі – Проєкт). У п. 1 Пояснювальної записки до Проєкту передбачено, що його розроблено з метою формування нової національної системи запобігання професійним ризикам шляхом упровадження на законодавчому рівні ризикоорієнтованого підходу у сфері організації безпеки і здоров'я працівників та імплементації положень Директиви Ради від 12 червня 1989 р. № 89/391/ЄЕС про запровадження заходів, покликаних заохочувати до покращення безпеки та охорони здоров'я працівників на роботі.

У п. 7 Пояснювальної записки до Проєкту вказується, що у Проєкті відсутні положення, що містять ризики вчинення корупційних правопорушень. Проведений нами аналіз змісту норм Проєкту свідчить, що це не зовсім так. По-перше, такі ризики містять норми ст. 11 Проєкту. Так, ч. 1 цієї статті передбачає, що у випадках, коли цього вимагають характер і ступінь небезпеки робіт, виконання яких пов'язане з об'єктивно вищим ризиком